

Mariusz Maciejczak

OZNACZENIA JAKOŚCIOWE JAKO ŹRÓDŁO RÓŻNICOWANIA DOCHODÓW I ZWIĘKSZANIA AKTYWNOŚCI NA OBSZARACH WIEJSKICH

Quality marks as a source of differentiating incomes and increasing activities at rural areas

Wstęp

Jakkolwiek jakość pojmowana jest subiektywnie, od dawna determinuje rozwiązania gospodarcze, obecnie w coraz większym stopniu także na obszarach wiejskich. Najszerzej rozumiana jako zbiór cech produktu lub usługi decydujących o ich zdolności do zaspokojenia potencjalnych lub stwierdzonych potrzeb klientów¹, jakość coraz częściej staje się źródłem różnicowania dochodów, a także zwiększania aktywności na wsi. Intensyfikacja zmian jakie wymagania jakościowe wprowadzają na obszarach wiejskich w Unii Europejskiej związana jest z działaniami obligatoryjnymi w ramach instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej, w szczególności zasad wzajemnej zgodności i dobrostanu zwierząt, ale także przez działania dobrowolnie podejmowane przez rolników. Mogą oni bowiem korzystać z wielu instrumentów czy programów, które realizowane na szczeblu europejskim, krajowym lub lokalnym, pozwalają na wyróżnianie produktów lub usług przy pomocy czynnika jakościowego. Dzięki nim rolnicy mogą różnicować i uzyskiwać wyższe dochody. W szerszym kontekście inicjatywy te mogą stać się czynnikiem zwiększającym aktywność na obszarach wiejskich, głównie gospodarczą, ale także społeczną czy pro-środowiskową. Mogą się tym samym przyczynić do wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

Celem artykułu jest analiza oznaczeń jakościowych możliwych do uzyskania przez rolników w Polsce dla ich produktów lub usług na poziomie europejskim, krajowym lub lokalnym pod kątem uzyskiwania dodatkowych dochodów i podnoszenia konkurencyjności na rynku, a także zwiększania aktywności, w szczególności gospodarczej.

Metodologia badań i źródła danych

Do badań metodą ekspercką wyłoniono próbę 16 oznaczeń jakościowych jako kryterium wyboru stosując zasięg geograficznych ich występowania. Analizowane oznaczenia sklasyfikowano w 3 grupach: ogólnoeuropejskiej, ogólnopolskiej i regionalnej. Wybrano 4 oznaczenia jakościowe możliwe do

---

¹ Hamrol A.: *Zarządzanie jakością z przykładami.* Wyd. PWN, 2005. Warszawa, s. 58

uzyskania w Unii Europejskiej, 6 dostępnych na terenie Polski oraz 6 o charakterze regionalnym lub lokalnym.

Za źródła danych posłużyły materiały publikowane w pozycjach książkowych, czasopiśmie i Internecie, jak również informacje uzyskane bezpośrednio od podmiotów przyznających analizowane oznaczenia jakościowe.

W opracowaniu zastosowano metody dokumentacyjną, deskryptywną oraz analizy dogmatycznej jako podstawowe narzędzia w pierwszym etapie badań, którego celem była charakterystyka i klasyfikacja badanych oznaczeń jakościowych². W drugim etapie analizy, którego celem była ocena badanych oznaczeń jakościowych, posłużono się klasyczną metodą delficką³. Do badania zaproszono 12 ekspertów specjalizujących się w zagadnieniach rynku żywnościowego. Wykorzystując kwestionariusz ankiety rozsyłany za pomocą e-maila poproszono ich o ocenę w skali od 1 – najgorzej, do 10- najlepiej analizowanych oznaczeń jakościowych pod kątem 5 czynników: uzyskiwania dodatkowych dochodów, podnoszenia konkurencyjności na rynku przez podmioty je posiadające, a także zwiększania aktywności, w szczególności gospodarczej, oraz aktywizowanie działań pro-społecznych i pro-środowiskowych. Badanie przeprowadzono w 4 sesjach na przełomie stycznia i lutego 2009r. Do prezentacji wyników posłużono się metodami tabelaryczną i statystyki opisowej. W celu prezentacji wyników badania metodą delficką posłużono się medianą ze wskazań w poszczególnych obszarach.

Oznaczenia jakościowe

Oznaczenia jakościowe (*ang. quality marks*) różnią się od systemów jakości, w tym systemów jakości żywności. Systemy te zawierają bowiem kompletny pakiet systemowy, organizacyjny i procesowy niezbędny do zapewnienia jakości, np. produkcja ekologiczna lub integrowana⁴. Niejednokrotnie, oznaczenia jakościowe są elementem systemu. Oznaczenia jakościowe różnią się także od znaków lub marek produktów. Są to bowiem tylko zewnętrzne symbole produktu nie gwarantujące dodatkowej wartości, jak np. logo⁵. Oznaczenia jakościowe można sklasyfikować zatem pomiędzy systemami jakości a marką lub logiem produktu. Odwołują się one do wartości dodanej produktu lub do dodatkowej jakości. Dodatkowa jakość może dotyczyć jednego lub kilku aspektów cenionych lub pożądanых przez konsumentów. W przypadku produktów żywnościowych mogą to być czynniki związane z jakością sensoryczną, warunkami lub regionem produkcji, szczególną recepturą, itp. Oznaczenia

² Lipińska I., Puślecki D.: Udział producentów rolnych w systemach jakości żywności – aspekt konkurencyjności. *Roczniki Naukowe SERiA*, tom X, zeszyt 1. Wyd. Wieś Jutra, Warszawa, 2008, s. 245

³ Ludwig B.: Predicting the Future: Have you considered using the Delphi Methodology? *Ohio State University Journal of Extension*, nr 5, tom 35, październik 1997, s.2-4

⁴ AgriHolland: Quality Marks and certification in The Netherlands. Strona internetowa www.agriholland.nl, odczytana 20.02.2009r.

⁵ LASA, London Advice Service Alliance: *The Quality Mark: a mark of what?* Wyd. LASA, Londyn, 2009s. 5

jakościowe przyznawane są najczęściej produktom, choć także podlegać mogą im usługi. Ich cechą charakterystyczną jest fakt, iż przyznawane są przez niezależne ciała i zawsze potwierdzane certyfikatami.

Oznaczenia jakościowe mogą stać się cennym narzędziem marketingowym w walce konkurencyjnej na globalizującym się rynku. I najczęściej właśnie jako takie są wykorzystywane. Jednak często podmioty, które uzyskały dla swoich produktów lub usług oznaczenie jakościowe wykorzystują je tylko jako dodatkowe logo w materiałach promocyjnych, na opakowaniach produktów lub na stronach internetowych, co można określić jako bierna forma stosowania. Najszerzą formą wykorzystania oznaczeń jakościowych jest jednak ich aktywne użycie, jako jeden z głównych elementów strategii marketingowych, wyróżnik, który właściwie komunikowany klientom przynosi wymierne efekty rynkowe i finansowe. Zatem z marketingowego punktu widzenia istotne jest ubieganie się o takie oznaczenia jakościowe, które są jak najszerzej znane konsumentom. Podążając za potrzebami i oczekiwaniami konsumentów żywności obecnie oznaczenia jakościowe na świecie stają się narzędziem szerszych działań nie tylko marketingowych, integrującym także inne aspekty, jak np. bezpieczeństwo żywności, w tym jej identyfikowalność (*ang. traceability*)⁶.

Przykładem oznaczeń jakościowych w Polsce są np. certyfikaty „Poznaj Dobrą Żywność”, „Dziedzictwo kulinarne Warmii i Mazur”, „Bieszczadzki Produkt Lokalny” czy „Dukat Sochaczewski”. Należy podkreślić, iż oznaczenia jakościowe, jakkolwiek słabiej akcentowane w krajowej literaturze przedmiotu, odgrywają istotną rolę w procesie zaspokajania rosnących potrzeb polskich konsumentów. W przypadku obszarów wiejskich jest to rosnące zapotrzebowanie na żywność o wyższej wartości dodanej, a także inne produkty pochodzące np. z działalności rękodzielniczej lub specyficzne usługi oferowane na wsi, np. agroturystykę.

Charakterystyka analizowanych systemów

Do badań wyłoniono próbę 16 oznaczeń jakościowych możliwych do uzyskania w Polsce. Analizowane oznaczenia sklasyfikowano w 3 grupach: ogólnoeuropejskiej, ogólnopolskiej i regionalnej, co przedstawia tabela 1.

---

⁶ Cutting J.: *Ford safety and Quality Marks*. New Zeland Avocado Industry Council, 2009, s.12

Tabela 1. Analizowane oznaczenia jakościowe

Oznaczenia o zasięgu europejskim	Oznaczenia o zasięgu ogólnopolskim	Oznaczenia o zasięgu regionalnym i lokalnym
1. Rolnictwo ekologiczne 2. Chroniona nazwa pochodzenia 3. Chronione oznaczenie geograficzne 4. Gwarantowana tradycyjna specjalność	1. Poznaj Dobrą Żywność 2. Jakość Tradycja 3. Najlepsze w Polsce 4. Agro Polska 5. Integrowana produkcja 6. Polski producent żywności	1. Marka lokalna – Naszyjnik Północy 2. Dziedzictwo kulinarne – Warmia, Mazury, Powiśle 3. Zielone Płuca Polski 4. Łączy nas Babia Góra 5. Bieszczadzki produkt lokalny 6. Sochaczewski Dukat

Źródło: opracowanie własne

Oznaczenia jakościowe o zasięgu europejskim mają charakter systemów jakości. W niniejszym opracowaniu analizie poddano: „System Chronionych Nazw Pochodzenia” i „Chronionych Oznaczeń Geograficznych” w rozumieniu rozporządzenia Rady (EWG) nr 510/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych oraz „System Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności” w rozumieniu rozporządzenia Rady (EWG) nr 509/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie produktów rolnych i środków spożywczych będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami; a także „System Produkcji Ekologicznej” w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 834 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej produktów rolnych oraz znakowania produktów rolnych i środków spożywczych.

Spośród oznaczeń jakościowych o zasięgu ogólnopolskim analizie poddano 6 znaków. Analizowano „System Integrowanej Produkcji” w rozumieniu ustawy o ochronie roślin z dnia 18 grudnia 2003 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 11, poz. 94 z późn. zm.), oraz system „Poznaj Dobrą Żywność”. Program ten został opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Jego celem jest informowanie o wysokiej jakości produktów żywnościowych. Znak „Poznaj Dobrą Żywność” jest przyznawany tylko wyrobom, które spełniają kryteria, opracowane przez Kolegium Naukowe ds. Jakości Produktów Żywnościowych. Oznaczenie

znakiem jakości „Poznaj Dobrą Żywność” jest informacją, która ma pomagać konsumentowi w wyborze odpowiedniego dla niego produktu. Jednocześnie realizowany jest cel wspólnotowej polityki w zakresie żywności, polegający na poszerzaniu obszaru wysokiej jakości i różnorodności żywności na Wspólnym Rynku.

Dodatkowo w analizie uwzględniono systemy „Jakość Tradycja” oraz „Najlepsze w Polsce”. Program „Jakość Tradycja” opracowany został przez Polską Izbę Produktów Regionalnych i Lokalnych w Warszawie, zatwierdzony decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 czerwca 2007r., zarejestrowany w Urzędzie Patentowym i chroniony jest prawem własności przemysłowej jako znak wspólny gwarancyjny. Program „Najlepsze w Polsce” prowadzony jest przez Towarzystwo im Hipolita Cegielskiego a oznaczenie jakościowe przyznawane jest w wyniku bezpośredniej oceny konsumenckiej produktu dokonywanej za pomocą kwestionariusza ankiety. Pozostałe oznaczenia jakościowe o charakterze ogólnopolskim to inicjatywa Stowarzyszenia im. Eugeniusza Kwiatkowskiego, które nadaje tytuł „Polski Producent Żywności”, promując najlepsze polskie produkty żywnościowe oraz rodzimych producentów. A także konkurs promocyjny o Godło Promocyjne "AGRO POLSKA", którego organizatorem jest Międzynarodowe Targi Rzeszowskie, wyróżniający najlepsze produkty branży rolnej, przetwórstwa rolno- spożywczego oraz przemysłu i nauki.

Spośród wielu oznaczeń jakościowych przyznawanych w Polsce regionalnie lub lokalnie do analizy wyodrębniono 6 znaków. Są to:

- Znak przyznawany w ramach sieci „Dziedzictwo Kulinarne Warmia Mazury Powiśle” przyznawany zgodnie z kryteriami Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne Europa, którego posiadacze powinny aktywnie promować i rozwijać regionalną żywność oraz być dobrymi ambasadorami Warmii, Mazur i Powiśla oraz Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne w całej Europie;
- Znak przyznawany przez Bieszczadzkie Centrum Promocji i Certyfikacji Produktu Lokalnego „Bieszczadzki Produkt Lokalny” produktom pochodzącym z terenu Bieszczad;
- Znak promocyjny „Zielone Płuca Polski” przyznawany przez fundację o tej samej nazwie produktom pochodzącym z terenu Zielonych Płuc Polski;
- Znak przyznawany przez Grupę Partnerską „Łączy nas Babia Góra” - inicjatywę organizacji pozarządowych, samorządów i sektora prywatnego, dla produktów z rejonu babiogórskiego,
- „Marka Lokalna - Znak Promocyjny Naszyjnik Północy” nadawany w dwóch kategoriach: artykuły spożywcze oraz wyroby i produkty rękodzielnicze przez kapitułę w skład której wchodzi przedstawiciele samorządów, administracji publicznej, organizacji pozarządowych i firm z trzech województw pomorskich;

- Znak promocyjny „Dukat Sochaczewski” powołany do życia przez Starostę Sochaczewskiego w celu promocji produktów, usług i inicjatyw z Sochaczewa i okolic.

Wyniki analiz

Analizy dla wybranych oznaczeń jakościowych przeprowadzono pod względem kilku kryteriów:

- 1) osiągalności oznaczeń jakościowych, w kontekście różnych form wsparcia przy ubieganiu się o certyfikat,
- 2) stopnia trudności spełnienia kryteriów przy ubieganiu się o certyfikat,
- 3) wpływu oznaczeń jakościowych na podnoszenie konkurencyjności na rynku,
- 4) wpływu oznaczeń jakościowych na aktywność pro-społeczną i pro-środowiskową,
- 5) wpływu oznaczeń jakościowych na większą aktywność gospodarczą,
- 6) wpływu oznaczeń jakościowych na uzyskiwanie dodatkowych dochodów.

W wyniku analiz stwierdzono, że tylko 5 z analizowanych 16 oznaczeń jakościowych może uzyskać dodatkowe wsparcie finansowe. Są to: „Rolnictwo Ekologiczne”, „Chroniona nazwa pochodzenia”, „Chronione oznaczenie geograficzne”, „Gwarantowana tradycyjna specjalność” i „Integrowana Produkcja”. Oznaczenia te są wspierane w ramach działania 1.8 „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Działanie to poprzez dotacje finansowe ma na celu poprawę jakości produkcji i produktów rolnych przeznaczonych do spożycia przez ludzi, zwiększenie spożycia żywności wysokiej jakości oraz wsparcie rolników wytwarzających żywność wysokiej jakości⁷. Uzyskanie pozostałych 11 oznaczeń jakościowych leży gestii zainteresowanych podmiotów, które same muszą sfinansować, wprowadzać niezbędne zmiany i aplikować o certyfikat a następnie przestrzegać określonych kryteriów.

Analizowane oznaczenia charakteryzują się różnym stopniem trudności spełnienia kryteriów przy ubieganiu się o certyfikat (tabela 2). Do oznaczeń o największej trudności należą te, które mają charakter systemów jakości żywności. Uzyskanie certyfikatu obwarowane jest spełnieniem szczegółowych kryteriów wprowadzeniem kompletnego pakietu systemowego, organizacyjnego i procesowego niezbędnego do zapewnienia jakości oraz poddanie się audytom niezależnych organów kontrolnych. Spośród analizowanych oznaczeń jakościowych 7 należy do tej grupy. Są to m.in. „Rolnictwo Ekologiczne”, „Poznaj dobrą żywność”. Najmniejsze wymagania, określone przez ogólne regulaminy

---

⁷ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. Nr 34 poz. 199 z późn. zm.)

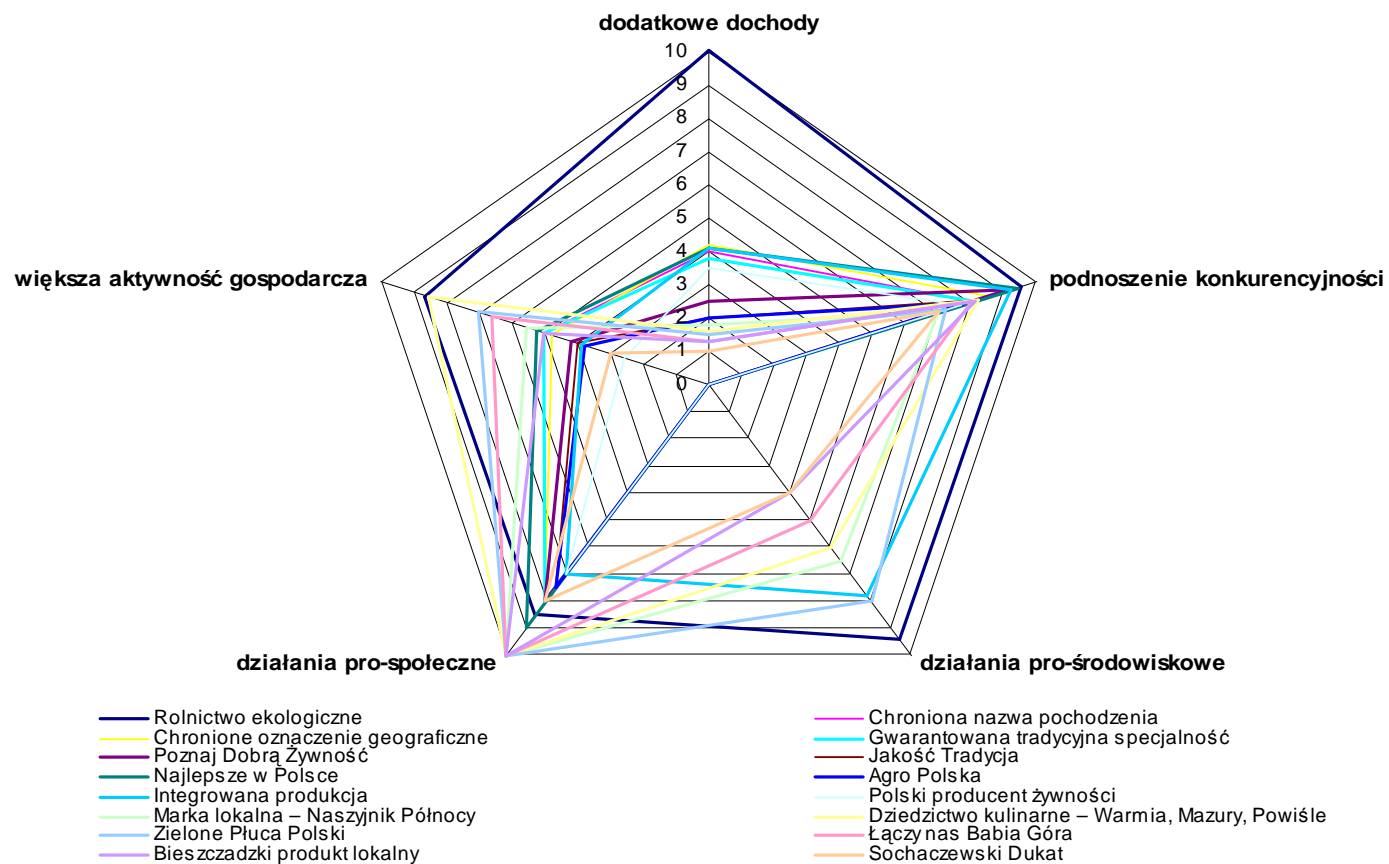
muszą spełnić podmioty ubiegające się o 8 spośród analizowanych oznaczeń jakościowych, tj. „Dukat Sochaczewski”, „Zielone płuca Polski” czy „Bieszczadzki produkt lokalny”. Aplikujący o te certyfikaty jak kryterium dostępności muszą także wnieść okresową opłatę. Trudniejszą od wcześniej opisanych formą uzyskania oznaczenia jest ta, która została zastosowana dla certyfikatu „Najlepsze w Polsce”. Przyznawane jest ono przez konsumentów, którzy w ankiecie powszechnej oddają swoje głosy na kandydatów do tego wyróżnienia.

Tabela 2. Stopień trudności spełnienia kryteriów przy ubieganiu się o oznaczenia jakościowe

Wprowadzenie systemu	Spełnienie dodatkowych kryteriów	Spełnienie ogólnych kryteriów i / lub wniesienie opłaty
- Rolnictwo ekologiczne - Chroniona nazwa pochodzenia - Chronione oznaczenie geograficzne - Gwarantowana tradycyjna specjalność - Integrowana produkcja - Poznaj Dobrą Żywność - Jakość Tradycja	- Najlepsze w Polsce	- Agro Polska - Polski producent żywności - Marka lokalna – Naszyjnik Północy - Dziedzictwo kulinarne – Warmia, Mazury, Powiśle - Zielone Płuca Polski - Łączy nas Babia Góra - Bieszczadzki produkt lokalny - Sochaczewski Dukat

Źródło: badania własne

Przeprowadzone badania przy użyciu metody delfickiej pozwoliły na stwierdzenie, że wszystkie analizowane oznaczenia jakościowe przyczyniają się do podnoszenia pozycji konkurencyjnej produktów nimi oznakowanych a w efekcie podmiotów je posiadających na rynku. Dla wszystkich analizowanych oznaczeń mediana wskazań w tym kryterium analizy wyniosła powyżej 7, co ilustruje rysunek 1.

Rysunek 1. Znaczenie oznaczeń jakościowych dla rozwoju ich posiadaczy

Źródło: badania własne

Uzyskanie oznaczeń jakościowych wpływa także na aktywizowanie działań pro-społecznych i pro-środowiskowych. W ramach 16 analizowanych oznaczeń 5, tj. „Marka lokalna – Naszyjnik Północy”, „Dziedzictwo kulinarne – Warmia, Mazury, Powiśle”, „Zielone Płuca Polski”, „Łączy nas Babia Góra” i „Bieszczadzki produkt lokalny” przyznawane są przez gremia integrujące podmioty społeczne, rządowe, samorządowe i prywatne dla inicjatyw o szerszym charakterze niż tylko rynkowy. Ubiegają się także o nie podmioty, które łączą swoje siły w celu uzyskania certyfikatu, wpisując ten certyfikat w szeroko zakrojoną działalność społeczną lub kulturową. Spełnienie kryteriów niektórych z analizowanych oznaczeń jakościowych, tj. rolnictwo ekologiczne czy integrowana produkcja, staje się także działalnością chroniącą środowisko naturalne.

W zakresie analizy wpływu oznaczeń jakościowych na zwiększenie aktywności gospodarczej rozumianej jako dodatkowe inicjatywy w celu uzyskania wyższych przychodów lub zwiększenia pozycji konkurencyjnej a także w obrębie kryterium uzyskiwania wyższych dochodów pozwoliły na zidentyfikowanie luki, którą nazwano luką implementacyjną. Tylko w przypadku jednego oznaczenia, tj. „Rolnictwa Ekologicznego”, uzyskano pozytywny silny wpływ mediana 10 dla dodatkowych dochodów i 8,6 dla wyższej aktywności gospodarczej. Można stwierdzić, że oznaczenie to jest wykorzystywane w sposób aktywny w działalności gospodarczej posiadających je podmiotów. W przypadku pozostałych 15 analizowanych oznaczeń jakościowych ich wykorzystanie ma charakter bierny, jako dodatkowego znaku informującego o wyższej jakości produktu.

Można przypuszczać, iż zidentyfikowana luka implementacyjna powstała także z powodu braku właściwej identyfikacji oznaczeń jakościowych przez konsumentów. Nie mając dostatecznej wiedzy na temat danego oznaczenia jakościowego konsumenci traktują je jako mało istotny element promocji.

Podsumowanie i wnioski

Oznaczenia jakościowe odgrywają istotną rolę w procesie zaspokajania rosnących potrzeb konsumentów na produkty i usługi o wyższej wartości dodanej. Pozwalają na wyróżnianie przy pomocy czynnika jakościowego. Należy zauważyć, iż ich znaczenie dla produktów i usług z obszarów wiejskich rośnie. Oznaczenia jakościowe w pełni wpisują się w koncepcje wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Są jednak słabo wykorzystywanym narzędziem zwiększającym dochody i aktywność na obszarach wiejskich.

Dlatego ważnym czynnikiem zwiększającym ich skuteczność jest właściwa promocja, w tym szczególności kreowanie odpowiedniego wizerunku medialnego. W tym kontekście należy podkreślić, iż promocja ta powinna być kierowana do właściwie zidentyfikowanych grup konsumentów. Identyfikacja ta jest możliwa dzięki badaniom naukowym, których niestety obecnie w Polsce brak.

Współdziałanie wszystkich interesariuszy działających na rzecz i w ramach rozwoju obszarów wiejskich w zakresie promocji oznaczeń jakościowych zarówno

wśród producentów jak i konsumentów pozwoli na wykorzystanie ich jako skutecznego narzędzia przynoszącego szerokie korzyści.

Bibliografia

- AgriHolland (2009): Quality Marks and certification in The Netherlands. Strona internetowa www.agriholland.nl, odczytana 20.02.2009r.
- Cutting J. (2009): Ford safety and Quality Marks. New Zeland Avocado Insustry Council
- Hamrol A. (2005): Zarządzanie jakością z przykładami. Wyd. PWN, Warszawa
- LASA, London Advice Service Alliance (2009): The Quality Mark: a mark of what?. Wyd. LASA, Londyn.
- Lipińska I., Puślecki D. (2008): Udział producentów rolnych w systemach jakości żywności – aspekt konkurencyjności. Roczniki Naukowe SERiA, tom X, zeszyt 1. Wyd. Wieś Jutra, Warszawa.
- Ludwig B. (1997): Predicting the Future: Have you considered using the Delphi Methodology? Ohio State University Journal of Extension, nr 5, tom 35, październik 1997.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. Nr 34 poz. 199 z późn. zm.)

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza 16 oznaczeń jakościowych jako determinant różnicowania dochodów i zwiększania aktywności na obszarach wiejskich. Mieszkańcy wsi mogą obecnie korzystać na zasadach dobrowolności z wielu programów, które realizowane na szczeblu europejskim, krajowym lub lokalnym, pozwalają na wyróżnianie ich produktów lub usług przy pomocy czynnika jakościowego. Oznaczenia jakościowe klasyfikuje się pomiędzy systemami jakości a marką lub logiem produktu. Odwołują się one do jego wartości dodanej lub dodatkowej jakości. W wyniku analiz stwierdzono, iż oznaczenia jakościowe wpisują się w koncepcje wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Są jednak słabo wykorzystywanym narzędziem zwiększającym dochody i aktywność na obszarach wiejskich.